

## SU KİRLİLİĞİ KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ SUDA TEHLİKELİ VE ZARARLI MADDELER TEBLİĞİ

**Resmi Gazete** :12.3.1989 tarih ve 20106 sayı

**Kanuni Dayanağı:** 4.9.1988 tarih ve 19919 sayılı Gazete'de yayınlanan Su

Kirliliği

Kontrolü Yönetmeliği.

### Amaç

**Madde 1-** Bu tebliğin amacı, 4 Eylül 1988 tarih ve 19919 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe gerin "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği"nce yüzeysel ve yeraltı sularının korunması açısından suda tehlikeli ve zararlı olarak kabul edilen maddelerle ilgili düzenlemelerin yapılmasıdır.

"Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği"ne ilişkin olarak tehlikeli ve zararlı atıkları oluşturan maddelerin üretimi, taşınması ve bertarafı sırasında bilerek veya bilmeden meydana gelebilecek buluşmalar sebebiyle alıcı su ortamlarında oluşacak zararlar sonucu sözü edilen yönetmelik ve yürürlükteki mevzuat gereği verilecek tazminat ve cezai hükümler saklıdır.

### Kapsam

**Madde 2-** Bu tebliğ, "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği"nin çizdiği çerçeve içerisinde yüzeysel ve yeraltı sularının korunması açısından "suda tehlikeli ve zararlı olarak kabul edilen maddelerin tanıtılması, sınıflandırılması; bu maddeler ve bu maddeleri ihtiva eden atık sularla ilgili beyan esasları ile ilkeleri kapsamaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 13 üncü maddesinde belirtilen zararlı kimyasal maddeler bu tebliğde sadece suda tehlikeli ve zararlılıkları açısından ele alınmıştır.

### Tanım ve İlkeler

**Madde 3-** Suda tehlikeli ve zararlı maddeler; kısa sürede solunum, sindirim veya deri absorpsiyonu yoluyla akut toksisite (zehirlilik) ve uzun sürede kronik toksisiteye yol açan, kanserojen veya teratojen etki yapan, suların biyolojik yöntemlerle arıtımına karşı direnç gösteren veya biyolojik arıtmayı inhibe eden, yer altı ve yüzeysel suları kirletmemeleri için özel muamele ve bertaraf işlemleri gerektiren, çevrede tehlike yaratan maddelerdir.

Tabii kökenli veya sentetik olarak elde edilen bu tür maddelerin üretimi, depolanması, taşınması ve kullanılması sırasında olabilecek kazalar, kaçaklar veya üretim ve kullanım atıklarının su ortamları için zararlılık ve tehlikelilik durumlarına; söz konusu maddelerin miktarına; fiziksel, kimyasal özelliklerine ve çevredeki biyolojik etkilerine göre karar verilir. Bu maddelerin alıcı su ortamları için tehlike yaratma durumu, yerel koşullara, maddenin konsantrasyonuna ve özelliklerine bağlıdır. Herhangi bir maddenin alıcı su ortamındaki ve beslenme zincirindeki canlılar için tehlikeli olup olmadığına;

A)Memeli hayvanlar için akut-oral toksisite,

B)Bakteriler için akut-toksisite,

C)Balıklar için akut-toksisite,

D)Biyolojik ayrışabilirlik

testleri yapıldıktan sonra karar verilebilir.

Bazı maddeler yukarıda belirlenen çerçevenin dışında kalmakla beraber spesifik fiziksel ve kimyasal özelliklerinden dolayı tehlikeli ve zararlı madde olarak nitelendirilebilirler. Bazı durumlarda ise kısa sürede arıtımı ve bertarafı kolay olan bir tehlikeli atığın fiziksel ve kimyasal özellikleri, uzun süreli bekletme sonucunda bertarafını güçleştirebilmektedir. Ayrıca halojenli organik çözümlerden birçoğu yanıcı olmadıkları ve akut toksisiteyi düşük olduğu halde, depolama yerinde toplanarak bertaraf edilmeleri sırasında yer altı sularını kirletme riski taşıdıklarından dolayı sakıncalı sayılıp özel yollardan bertaraf gerektirirler.

### Su Ortamları İçin Tehlikeli ve Zararlı Maddelerin Sınıflandırılması

**Madde 4-** Su ortamları için tehlikeli ve zararlı maddeler, tehlike seviyelerine göre gruplandırılmış ve dört "su tehlike sınıfı"na (STS) ayrılmıştır:

- A)Alıcı su ortamı için "çok tehlikeli ve zararlı" maddeler sınıfı (STS 4)
- B)Alıcı su ortamı için "tehlikeli ve zararlı" maddeler sınıfı (STS 3)
- C)Alıcı su ortamı için "az tehlikeli ve zararlı" maddeler sınıfı (STS 2)
- D)Alıcı su ortamı için "tehlikesiz ve zararsız" maddeler sınıfı (STS 1)

Yukarıda belirtilen tehlike sınıflarına göre maddelerin listeleri, bu tebliğin ekinde bulunan Tablo 4 ile Tablo 7 arasında verilmiştir. Sularda tehlike yaratan maddelerin indeksi Tablo 8'de, bu maddelerin eşdeğerlerinin çeşitli ülkelerdeki orijinal isimleri alfabetik referans listesi halinde Tablo 9'da yer almaktadır. Tehlikeli ve zararlı madde listelerinde yer almayan maddeler, eskiden üretildiği halde şimdi üretimi durmuş maddeler ve ileride üretilecek yeni maddeler, idare tarafından her zaman için yukarıda belirtilen "tehlikeli ve zararlı maddeler" sınıflandırmasına alınabilir. Söz konusu maddelerin kesin tehlike sınıfına Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğünce karar verilmeye kadar en az STS 3, "tehlikeli ve zararlı" sınıfına girdiği kabul edilir.

Tehlikeli ve zararlı maddelerin etkinlik dereceleri "tehlike sayısı" adı verilen bir gösterge yardımıyla sayısal olarak belirlenir. Sularda tehlikeli ve zararlı maddelerin tehlike sınıfının belirlenebilmesi için, memeli hayvanlarda akut-oral toksisite, balıklarda ve bakterilerde akut toksisite dereceleri testler sonucunda sayısal olarak bulunur ve tehlike sınıfının hesabında kullanılır. Her üç canlı grubunda toksisite değerlerinin bulunması sırasında "Numune Alma" ve Analiz Metotları Tebliği"nde yer alan biyotest metotları kullanılır.

Şekil 1'de indikatör canlılar için çeşitli maddelerin konsantrasyonlarına karşı bulunan akut toksisite özelliği "1-8" aralığında relatif toksisite sayılarıyla ifade edilmiştir. Tablo 1'de suda çözünen maddeler için balık ve bakteri testleri sonuçlarına göre; Tablo 2'de ise ağız yoluyla (oral) memeli test hayvanlarına verilen çeşitli maddeler için STS sınıfları itibariyle tipik toksisite sayıları verilmektedir.

Şekil 1 yardımıyla çeşitli maddelerin su içi konsantrasyonlarının tehlike sayılarını ve bunların karşı geldiği STS sınıflarını tayin etmek mümkün olmaktadır. Bir madde için yapılan üç ayrı biyotestin sonuçları kullanılarak sular için tehlike sayısı; memeli hayvanlar için akut-oral, balık ve bakteriler için ise akut-toksisite değerlendirme sayılarının aritmetik ortalaması alınarak bulunur. Grafik yardımıyla, tehlike sayısı aralıklarına göre, sular için öngörülen tehlike sınıfları EK-1'de Tablo 3'te verilmiştir. Sular için hesaplanan tehlike sayısı, iki tehlike sınıfı (STS) arasında düşüyorsa, suyun tehlike sınıfına karar verirken bir üst tehlike sınıfı (STS) esas alınır. Ayrıca bazı maddeler, spesifik fiziksel ve kimyasal özelliklerinden dolayı, normal olarak yer alması gereken tehlike sınıfının bir üstündeki sınıfta yer alabilmektedir.

**Derin Deniz Deşarjlarında İzin Verilebilen Tehlike ve Zararlı Madde Konsantrasyonları**

**Madde 5-** Derin deniz deşarjları esnasında tehlikeli ve zararlı maddelerin deniz ortamında atık suyun difüzör çıkışından tutsaklanma seviyesine veya deniz yüzeyine kadar yükselmesi sırasında elde edilen birinci seyrelmeleri "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği"ne uygun olan sistemlerde, atık suların içerdiği,

STS 4 sınıfındaki maddeler için en fazla0.1 mg/1

konsantrasyonlara kadar izin verilmesi mümkündür. Herhangi bir maddenin tehlike sayısından hareketle, deşarj edilecek ham atık sularda başlangıçta bu konsantrasyonlarda bulunan maddelerin, derin deniz deşarj sistemleriyle emniyetli seyreltilmeleri sağlanabilmektedir.Yapılacak emniyetli deşarj hesaplarında madde türüne göre bu tebliğin 1 inci ekindeki Tablo 4 ile 7, Şekil 1 ve su ürünleri üretim bölgelerinde 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununa dayanılarak çıkarılan "Su Ürünleri Yönetmeliği"nin Ek-5 hükümleri esas alınmalıdır.

443 Sayılı Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 1 inci maddesi ile "Çevre Bakanlığı" şeklinde değiştirilmiştir.

**Tehlikeli ve Zararlı Atıklar**

**Madde 6-** Bu tür maddeler imalat sanayiinde proses yan ürünü, proses artığı, reaksiyona girmemiş hammadde, kirletilmiş tesis aksamı veya donanımı, sanayi etkinlikleri ve sanayi ürünleri ile tüketicilerinin atıkları ve tarımsal faaliyetlerde kullanılan pestisit, herbisit, fungusit ve insektisit mücadele ilaçları olabilir.

İçerdikleri maddelerin tür, miktar ve konsantrasyonları, kimyasal etkinlikleri, fiziksel halleri, mobiliteleri, kalıcılıkları ve benzeri nedenlerle tehlikeli ve zararlı maddelerden oluşan atıklar bu kapsama dahil edilirler. Tehlikeli ve zararlı atıklar genel olarak yanıcı, patlayıcı, toksik veya

tahriş edici özellikler taşırlar.

Başlıca tehlikeli ve zararlı atık gruplarına Ek 2'de yer verilmektedir. Ek 2'de yer almayan fakat alıcı ortam kapasitelerinin sınırlı oluşu ve getirdikleri kirlilik yükleri nedeniyle ekolojik ve çevresel bozulmalara neden olan atıklar da söz konusu özel durumlarda tehlikeli ve zararlı atık kabul edilerek, bu tebliğ kapsamındaki düzenlemeler çerçevesinde mütalaa edilirler.

**Genel Nitelikli Atıklar**

**Madde 7-** Halen tehlikeli ve zararlı maddeler sınıfında yer almayan, yaygın olarak kullanılabilir atık su arıtma ve bertaraf yöntemleri ile arıtılmaları ve uzaklaştırılmaları mümkün olan atıklar Ek-3'te gruplandırılmıştır. Ek-3'teki listede yer aldığı halde tehlikeli ve zararlı atıklar listesine göre tehlikeli ve zararlı kabul edilen maddeleri içeren atık sular tehlikeli ve zararlı sınıfında sayılarak Ek 1 ve Ek 2 göz önüne alınarak değerlendirilirler.

**Beyana Tabi Kimyasal Maddeler ve Atık Grupları**

**Madde 8-** Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ve aynı yönetmelik gereği yayımlanan İdari Usuller Tebliğinin 4 üncü maddesi uyarınca yapılacak izin başvurularında;

- A)Madde 3 ve madde 4'te belirtilen ve Ek 1, Tablo 1-9'da sınıflandırılması yapılmış tehlikeli ve zararlı kimyasal maddeler
- B)Madde 6'da belirtilen ve Ek 2'de liste halinde verilen tehlikeli ve zararlı atık grupları
- C)Madde 7'de belirtilen ve Ek 3'te liste halinde verilen genel nitelikli atık grupları bu tebliğ çerçevesinde beyana tabidir.

**Yürürlük**

**Madde 9-** Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**Yürütme**

**Madde 10-** Bu tebliğ hükümlerini Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Devlet Bakanı yürütür. (\*)

\* 443 Sayılı Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmündü Kararnamenin Geçici 1 inci maddesi ile "Çevre Bakanı" şeklinde değiştirilmiştir.

**EKLER**

- EK 1- TEHLİKELİ VE ZARARLI MADDELERİN TEHLİKE SINIFLARINA GÖRE LİSTELERİ**
- EK 2 SUDA TEHLİKELİ VE ZARARLI ATIKLAR LİSTESİ**
- EK 3 GENEL NİTELİKLİ ATIK GRUPLARI**